

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A137 Bontbekplevier² *Charadrius hiaticula*, niet-broedvogel (*Versie oktober 2024*)

Deze bouwsteen richt zich op de Bontbekplevier in de hoedanigheid van niet-broedvogel. Bontbekplevieren zijn jaarrond in Nederland aanwezig. Broedvogels en overwinteraars in Noordwest-Europa, waaronder ons land, behoren tot de vorm *hiaticula*. In de trektijd wordt deze populatie aangevuld met arctische *psammodytes* en *tundrae* vogels, die vooral in Afrika overwinteren. De Bontbekplevier is tijdens de doortrekperiode en in de winter sterk gebonden aan getijdengebieden. De meeste vogels volgen hier het getijdenritme en rusten tijdens vloed op hoogwatervluchtplaatsen, al blijft een deel van de vogels dan doorgaan met foerageren. Hoogwatervluchtplaatsen kenmerken zich door geringe vegetatiebedekking: zandplaten, stranden, kwelders en schorren, (binnendijks) inlagen en, vooral bij stormvloed, kale akkers. De voedselbiotopen bestaan in getijdengebieden uit droogvallende, vaak zandige platen. Het voedsel wordt veelal hoog op de getijdenplaten gezocht, vaak dicht tegen de kwelders en schorren aan en liefst op korte afstand van de hoogwatervluchtplaatsen. In het binnenland, waar de soort schaars is, zoeken Bontbekplevieren voedsel op zandige oevers en drooggevallen slikken in bijvoorbeeld moerassen, op onder water gezette bollenvelden en andere ondiepe wateren. Het voedsel bestaat uit zeeduizendpoten, kleine krabben en andere kreeftachtigen, insecten en wadslakjes. Van de ondersoort *hiaticula* overwintert in Nederland minder dan 0,1% van de flyway-populatie. Tijdens de doortrekperiode zijn de aantallen veel hoger en verblijft naar schatting 4-7% van de flyway-populatie in ons land. Van de ondersoorten *psammodytes* en *tundrae* verblijft in de trektijd naar schatting ca. 4% van de gezamenlijke flyway-populaties, waarbij de onderlinge verhouding niet goed bekend is.

I. Samenvatting

Landelijke doel³

Vigerende landelijke doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.260 vogels (seizoensgemiddelde⁴).</i>	2.260 vogels (seizoensgemiddelde)
Voorgestelde nieuwe landelijke doel 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 2.400 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	2.400 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	2.400 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>	4.600 vogels (seizoensgemiddelde)

Hoewel de genoemde ondersoorten door verschillen in de timing van de doortrek deels afzonderlijk zijn te monitoren is ervoor gekozen om aantallen te presenteren voor de ondersoorten gezamenlijk. Het werken met landelijke doelen en regionale opgaves per ondersoort (of flyway-populatie) is in de praktijk

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel en niet-broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

waarschijnlijk complex en ook niet doelmatig omdat de ondersoorten grotendeels dezelfde foerageergebieden- en hoogwaterrustplaatsen benutten.

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁵ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Bontbekplevier als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is (het verschil tussen de huidige populatieomvang (2014/15-2019/20) en de gewenste populatieomvang in 2050), is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Omdat nagenoeg alle Bontbekplevieren zich buiten de broedtijd in Nederland binnen de rijkswateren bevinden, ligt hier de grootste regionale opgave.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Bontbekplevier als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. hvp = hoogwatervluchtplaats.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	4.360	94%	stabiel	2.260
Zeeland	70	2%	stabiel	55
Groningen	60	1%	matige toename	40
Zuid-Holland	50	1%	stabiel	25
Friesland	40	1%	matige toename	20
Overige regio's	20	elk <1%	-	behoud eventuele foerageerlocaties en hvp's
Landelijk	4.600	100%	stabiel	2.400

Prioritering

De Bontbekplevier bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

⁵Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Bontbekplevier als niet-broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het verspreidingsgebied, waarbij het gaat om de buitengrens van het gebied waarbinnen de soort in Nederland voorkomt, is weinig veranderd in vergelijking met de periode rond 1980, dus ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn. Dit leidt tot een gunstige beoordeling van het aspect verspreidingsgebied. De huidige populatieomvang (2014/15-2019/20) ligt met 4.600 vogels (seizoensgemiddelde) ver boven de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder en generieke uitleg box 1). In combinatie met een matige toename op de lange termijn (tabel 2, figuur 1) leidt dit tot een gunstige beoordeling van het aspect populatie. Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig. De matige toename in aantallen op de korte termijn en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als ‘gunstig’ wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI van de Bontbekplevier als niet-broedvogel tevens als ‘gunstig’ ingeschat.

Nadere onderbouwing GRW⁶

De populatieomvang van de Bontbekplevier als niet-broedvogel ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (Directive Value, DV) betrof 2.400 vogels (gemiddeld seizoensgemiddelde 1977/78-1981/82). Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt, en dus als GRW kan dienen, wordt deze vergeleken met de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). De EGR voor Bontbekplevier betreft de gemiddelde populatieomvang in 1980/81-1989/90 (2.300 vogels), een periode die voor estuariene benthivoren zoals de Bontbekplevier als gunstig wordt beschouwd (zie box 1, Vogel *et al.* 2021). De DV ligt met 2.400 vogels boven de EGR van 2.300 vogels, waarmee de GRW wordt bepaald op een seizoensgemiddelde van 2.400 vogels overeenkomstig de DV. Omdat de GRW gebaseerd wordt op de DV en niet op de EGR, vindt geen correctie plaats voor onomkeerbaar verlies van foerageergebied door de Deltawerken, waar geen herstel kan worden nagestreefd (zie box 1). De Vogelrichtlijn bepaald immers dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding behouden moet blijven.

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	4.600 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	matige toename (2,0% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1980/81-2019/20	matige toename (2,0% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	DV	2.400 vogels (seizoensgemiddelde)

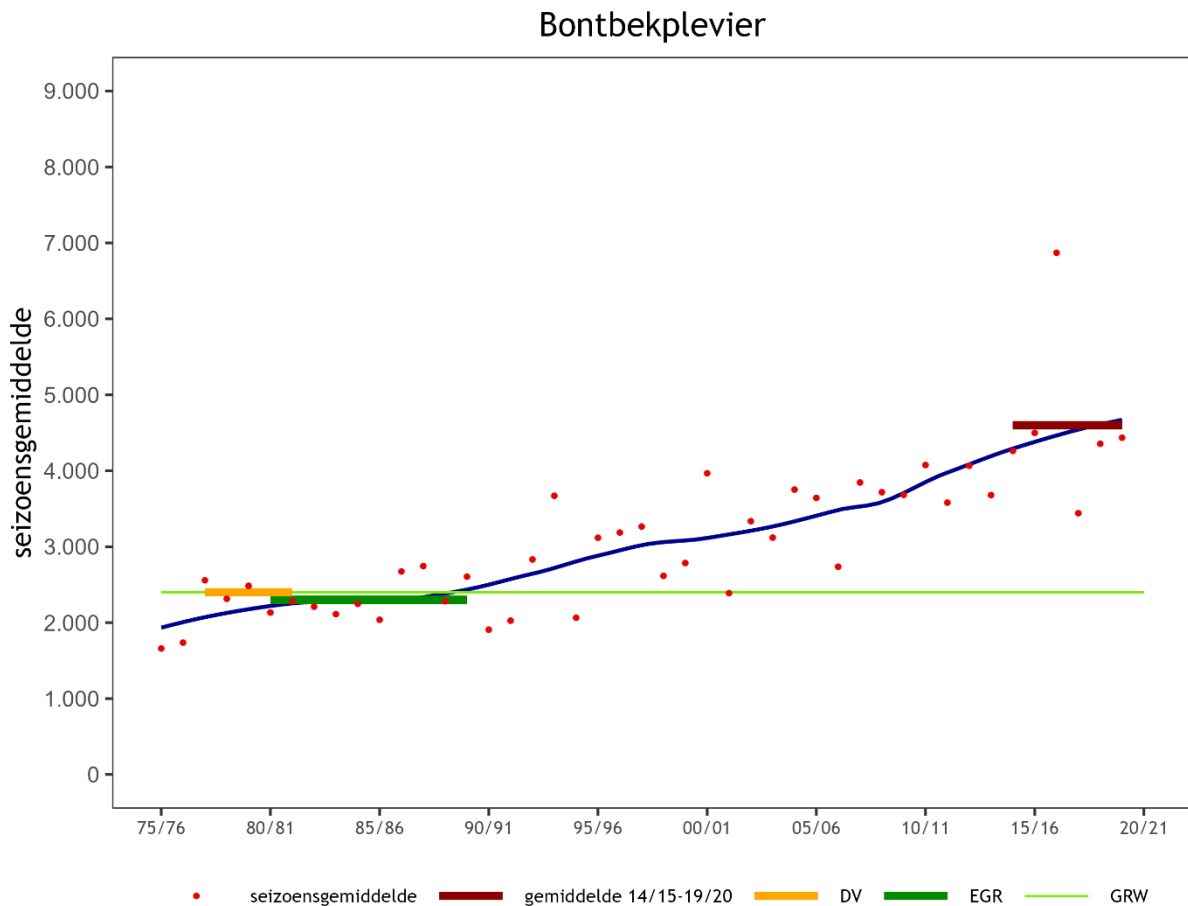
⁶ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Bontbekplevier als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensgemiddelde, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden, inclusief de periode waar deze betrekking op hebben, zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1977/78-1981/82, oranje), Ecologisch Gunstige Referentie (EGR, donkergroen) en populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel *et al.* (2021).

2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

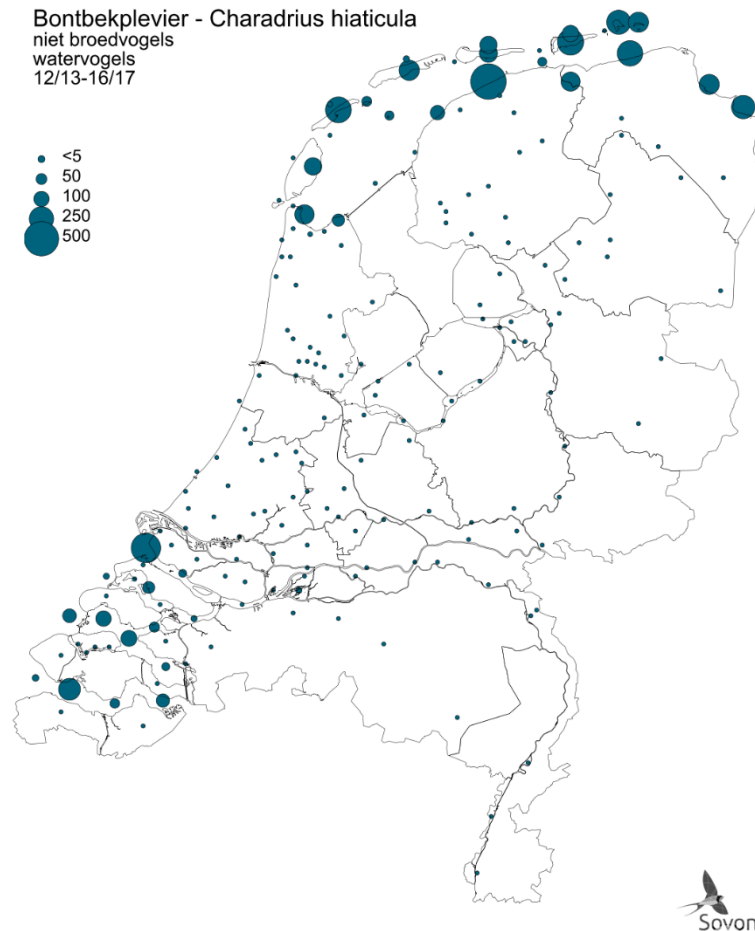
De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Met gemiddeld 4.600 vogels over de laatste zes jaar (2014/15-2019/20) ligt de huidige populatie daar ruim boven.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

De landelijk getelde aantallen namen sinds 1975 geleidelijk toe (figuur 1), wat vooral voor rekening van het Waddengebied komt. In het Deltagebied, waar lagere aantallen verblijven, nemen de aantallen juist af (Hornman *et al.* 2020). Bontbekplevieren kunnen het hele jaar worden waargenomen, maar zijn in de wintermaanden schaars. Vele duizenden doortrekkers pleisteren in Waddenzee en Deltagebied (figuur 2). De voorjaarspiek, deels bestaande uit eigen broedvogels (*hiaticula*) maar ook hoog noordelijk broedende vogels die ons land passeren, valt in maart en vooral in mei. In augustus en september zijn opnieuw grote aantallen aanwezig, wanneer alle drie de ondersoorten *hiaticula*, *tundrae* en *psammodroma* doortrekken. In het binnenland is de soort schaars. De oorzaken voor de toename in de Waddenzee zijn niet geheel duidelijk. De aantalsontwikkeling contrasteert met die van de in aantal belangrijkste doortrekkende flyway-populaties die op de lange termijn een afname (*psammodroma*) en stabiele (*tundrae*) aantalsontwikkeling laten zien (Nagy & Langendoen 2020, van Roomen *et al.* 2022).

Een milder winterklimaat zal voor deze soort, die in de wintermaanden nog steeds vrijwel afwezig is in het gebied, geen belangrijke rol spelen in de geconstateerde toename. Er is wel geopperd dat de grootschalige afname van schelpdierbestanden in de Nederlandse Waddenzee in begin jaren negentig - samenvallend met een periode van intensieve visserij op schelpdieren - heeft geleid tot een toename van wormen en daarmee van wormenetende wadvogels. De Bontbekplevier is een echte wormeneter die naast zeeduizendpoten en wapenwormen ook relatief veel kleinere wormen eet, en zou dus kunnen profiteren van een 'verworming' van de bodemfauna van de Waddenzee (van Roomen *et al.* 2006).

Figuur 2. Verspreiding van de Bontbekplevier als niet-broedvogel in de periode 2012/13 - 2016/17. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdtelgebied (cluster van telgebieden) (Sovon 2022).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSvI van de Bontbekplevier als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

Er zijn in Nederland geen specifieke herstel- of verbetermaatregelen nodig om de soort op een gunstig populatieniveau te houden. Tegelijkertijd is verstoring door o.a. recreatie een risicofactor (Krijgsveld *et al.* 2022). Op hoogwatervluchtplaatsen kan de verstoringafstand oplopen tot een kilometer. Het beperken van recreatie op met name deze locaties is van groot belang om rust voor overwinterende en doortrekkende Bontbekplevieren te waarborgen.

Regionale verschillen

Het positieve landelijke beeld komt vooral voor rekening van het Waddengebied. In het Deltagebied zijn de aantallen op de lange termijn afgenomen, wat opmerkelijk is gezien de positieve landelijke trend. Dat

suggereert dat de (vooral nog onbekende) omstandigheden in de grote Zeeuwse wateren ongunstiger voor de soort zijn geworden (Arts & Meininger 2022).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

- Bontbekplevieren verblijven geconcentreerd in het Waddengebied en in de zoute Delta. Het voorkomen is hiermee sterk gebonden aan de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het behouden van de geschiktheid van deze Natura 2000-gebieden als foerageer- en rustgebied, is door deze concentratie essentieel voor het behoud van de soort.
- Het project ‘Wij & Wadvogels’ is een lopend samenwerkingsverband tussen verschillende natuurbeschermings-, onderzoeks- en terreinbeherende organisaties dat gericht is op aanleg en verbetering van broed- en foerageerlocaties voor vogels in het Waddengebied, het vergroten van bewustwording bij recreanten om verstoring te voorkomen en het vergaren van kennis over de effectiviteit van beschermingsmaatregelen. Voor bij ons doortrekkende en overwinterende Bontbekplevieren kan dit nieuwe kansen creëren in het Waddengebied door middel van het beschikbaar komen van nieuwe rust- en foerageergebieden en het beperken van verstoring door recreanten. Het verzamelen van gegevens over de effectiviteit van deze ingrepen (*‘Conservation Evidence’*) en voor mogelijke aanpassingen gedurende het project is een belangrijk onderdeel (Vogelbescherming 2018). Aan de Bontbekplevier vindt ook een verdiepende monitoring plaats gericht op het verzamelen van gegevens over broedsucces, dispersie, overleving en foerageergedrag (van Roomen *et al.* 2021).
- Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), onderdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027, richt zich op het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit, de aanleg van verloren en ontbrekende leefgebieden en verbindingen tussen de grote wateren en de inliggende natuurgebieden. Voor de Bontbekplevier kunnen bijvoorbeeld de geplande dijkversterkingen langs de Friese en Groningse Waddenkust positief uitpakken wanneer er ook rekening wordt gehouden met aanleg van kwelders en een natuurlijkere overgang tussen de Waddenzee en het vasteland. Dit kan op termijn nieuwe rust- en foeragemogelijkheden voor de Bontbekplevier creëren. In de Zuidwestelijke Delta, na de Waddenzee het belangrijkste gebied voor overwinterende en doortrekkende Bontbekplevieren, kan het nieuwe sedimentbeheer in de Oosterschelde positief uitpakken voor de soort. Met de komst en uitbreiding van nieuwe zandplaten is er voor de Bontbekplevier hier nieuw foerageergebied ontstaan.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

Binnen Europa worden drie ondersoorten van de Bontbekplevier onderscheiden. De Nederlandse broedvogels betreffen *C. h. hiaticula*. Van deze ondersoort trekken ook vogels door afkomstig uit Fenno-Scandinavië en Duitsland. Daarnaast is er een doortrekpopulatie van de ondersoort *C. h. psammodroma* afkomstig uit Noordoost-Canada/Groenland/IJsland/Faeröer eilanden en van *C. h. tundrae* afkomstig uit Noord-Scandinavië/Siberië. Kleine aantallen van *hiaticula* overwinteren in Nederland. Onze eigen broedvogels overwinteren waarschijnlijk grotendeels langs de Atlantische kusten van Zuid-Europa. *C. h. hiaticula* behoort tot de Noord-Europese/Zuid-Europese & Noord-Afrikaanse flyway-populatie, *psammodroma* tot de Canadese, Groenlandse & IJslandse/ West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie en tenslotte *tundrae* tot Noordoost-Europese & Siberische/ Zuidwest-Aziatische & Oost- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie.

De flyway-populatie van *C. h. psammodroma* werd tussen 2010 en 2014 geschat op 240.000 vogels, en laat op de lange termijn (1979-2020) een afname zien. De veel kleinere flyway-populatie van *C. h. hiaticula* werd in de periode 2007-2019 geschat op ca. 50.000-68.000 vogels en is op de lange termijn (1978-2016) toegenomen. Op de korte termijn (2011-2020) laten beide populaties een stabiele aantalsontwikkeling zien. (van Roomen *et al.* 2022). De *C. h. tundrae* flyway-populatie omvat naar schatting zo'n 250.000 – 700.000 vogels en laat op de lange termijn een stabiele aantalsontwikkeling zien (Nagy & Langendoen 2020).

Het verspreidingsgebied van de Europese broedpopulatie is afgelopen decennia weinig veranderd. In diverse landen nemen de aantallen, net als de Nederlandse broedpopulatie af, waaronder Groot-Brittannië en Duitsland. Populaties in het noorden van het Europese verspreidingsgebied laten echter nog een positieve aantalsontwikkeling zien (Lindström *et al.* 2015, Keller *et al.* 2020). De Bontbekplevier staat met de status ‘Least Concern’ niet als bedreigd te boek binnen Europa (Birdlife International 2021).

Kennisleemtes

Er zijn op dit moment geen kennisleemtes die het behouden van de GSvI in de weg staan.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

Op dit moment bevindt de Bontbekplevier zich als niet-broedvogel in een GSvI en het toekomstperspectief is gunstig. In combinatie met de matige toename van de aantallen op de korte termijn kan behoud van de GRW voor de populatie van 2.400 vogels (seizoensgemiddelde) in 2050 als haalbaar worden beoordeeld.

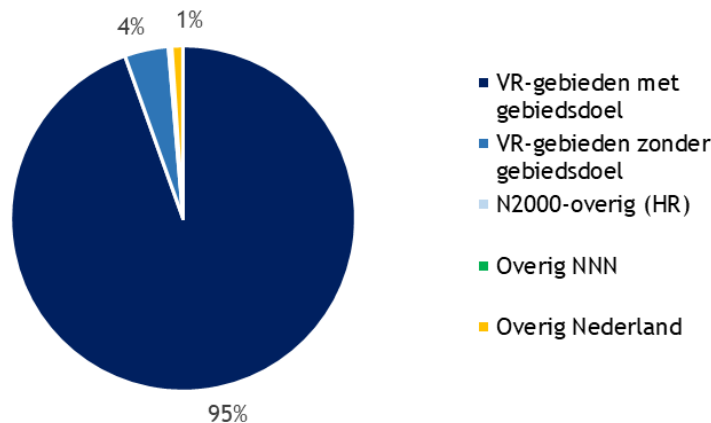
3. Advies landelijk doel

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). De populatieomvang van ca. 4.600 vogels (seizoensgemiddelde; 2014/15-2019/20) die momenteel in Nederland aanwezig is, ligt hier ruim boven. Het toekomstperspectief wordt door de afwezigheid van grote knelpunten als 'gunstig' beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel op 2.400 vogels (seizoensgemiddelde) te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan. De landelijke opgave is in de huidige situatie gerealiseerd, er is een ruime marge.

IV. Regionale opgave

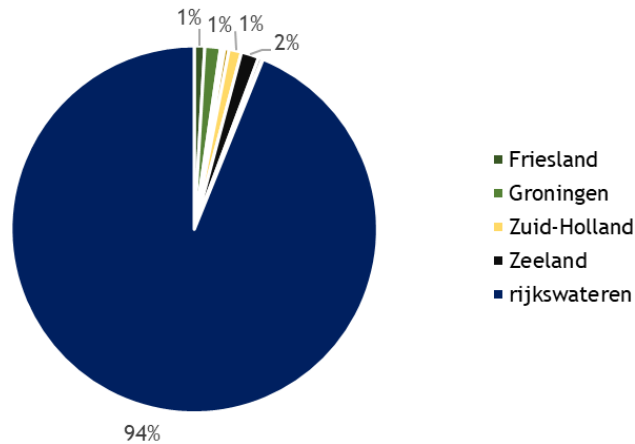
1. Actueel voorkomen

In de afgelopen zes seizoenen (2014/15-2019/20) bevond 95% van de bij ons overwinterende en doortrekkende Bontbekplevieren zich in vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor deze soort als niet-broedvogel (figuur 3). Daarnaast bevindt zich 4% in vogelrichtlijngebieden zonder instandhoudingsdoel voor deze soort. Slechts een marginaal deel (1%) bevond zich in 'overig Nederland'.

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensgemiddelde) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Bontbekplevier als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. De rijkswateren zijn met 94% verreweg de belangrijkste gebieden voor de Bontbekplevier buiten de broedtijd. De rest van de populatie bevindt zich in de kustprovincies. In de overige regio's is de soort buiten de broedtijd schaars. De andere regio's herbergen >1% (of geen vogels) en worden niet weergegeven in figuur 4.

Figuur 4. Aanwezigheid van de Bontbekplevier als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

Veruit het belangrijkste gebied voor de Bontbekplevier buiten de broedtijd is de Waddenzee, met in de afgelopen seizoenen gemiddeld ca. 75% van de populatie (tabel 3).

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Bontbekplevier als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde of -maximum). Functie(s) van het gebied: f (foerageren), s (slapen). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde, m = seizoensmaximum. VR* = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Bontbekplevier als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Waddenzee	VR*/HR	rw	f,s (g)	3.382	73%	1.800
Noordzeekustzone	VR*/HR	rw	s (m)	1.444	7%	510
Westerschelde & Saefthinge	VR*/HR	rw	f,s (g)	312	7%	430
Oosterschelde	VR*/HR	rw	f,s (g)	249	5%	280
Voordelta	VR*/HR	rw	f,s (g)	130	3%	40
Lauwersmeer	VR*	Gr	f (g)	99	2%	60
Duinen Goeree & Kwade Hoek	VR*/HR	ZH	f (g)	96	2%	130
Grevelingen	VR*/HR	rw	f,s (g)	71	2%	50
Krammer-Volkerak	VR*/HR	rw	f (g)	10	<1%	40
Markiezaat	VR*	NB	s (m)	34	<1%	360

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Bontbekplevier is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Bontbekplevier geen aanvullende landelijke opgave is (het verschil tussen de huidige populatieomvang (2014/15-2019/20) en de gewenste populatieomvang in 2050), is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Omdat nagenoeg alle Bontbekplevieren zich buiten de broedtijd in Nederland binnen de rijkswateren bevinden, ligt hier de grootste regionale opgave.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Bontbekplevier als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. hvp = hoogwatervluchtplaats.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	4.360	94%	stabiel	2.260
Zeeland	70	2%	stabiel	55
Groningen	60	1%	matige toename	40
Zuid-Holland	50	1%	stabiel	25
Friesland	40	1%	matige toename	20
Overige regio's	20	elk <1%	-	behoud eventuele foerageerlocaties en hvp's
Landelijk	4.600	100%	stabiel	2.400

V. Prioritering

De Bontbekplevier bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- ARTS F. & MEININGER P. 2022. Bontbekplevier. Pp. 593-598. in: Meininger P.L. (red.). Avifauna Zeelandica. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- HORNMAN M., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E, VAN ELS P., KLEEFSTRA R., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERK GROEP & SOLDAAT L. 2020. Watervogels in Nederland in 2017/2018. Sovon rapport 2020/01, RWS-rapport BM 19.18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍSEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGVELD K.L., KLAASSEN B. & VAN DER WINDEN J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofd rapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- LINDSTRÖM Å., GREEN M., HUSBY M., KÄLÄS J.A. & LEHIKONEN A. 2015. Large-scale monitoring of waders on their boreal and arctic breeding grounds in northern Europe. *Ardea* 103: 5-15.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- NAGY S. & LANGENDOEN T. 2020. Flyway trend analyses based on data from the African-Eurasian Waterbird Census from the period of 1967-2018. Online publication. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.
- VAN ROOMEN M., VAN TURNHOUT C., VAN WINDEN E., KOKS B., GOEDHART P.W., LEOPOLD M.F. & SMIT C.J. 2006. Trends van benthivore watervogels in de Nederlandse Waddenzee: grote verschillen tussen schelpdiereneters en wormeneters. *Limosa* 78: 21-38.

- VAN ROOMEN M., VAN DEN BREMER L., KOFFIJBERG K., SCHEKKERMAN H. & DOMMERHOLT G. 2021. Aanpak monitoring van effecten van maatregelen voor broedvogels in kader van Wij&Wadvogels. Sovon-rapport 2021/105. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN ROOMEN M., CITEGETSE G., CROWE O., DODMAN T., HAGEMELJER W., MEISE K. & SCHEKKERMAN H. (EDS.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VOGELBESCHERMING NEDERLAND. 2018. Wij&Wadvogels projectplan (publieksversie), Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Geraadpleegde websites

- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2022. Bontbekplevier. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/4700>. Geraadpleegd op 16/05/2022.